

MARIANNE.

MÁRA neve is elárulja, hogy nagyon szép lehetett. . . Hát az volt ! Szeme színét mintha a selyemkék mennyboltról lopták volna le és ha mosolyogni kezdett, a nyolcadik osztály tagjai gyengeséget éreztek a szívük táján. Végig a névsorban. De nem igen mertek közeledni hozzá, mert előre megfenyegettem mindenkit, hogyha szemet merne vetni reá valaki, fegyvert kapok elő és lelövöm . . . A fiúk meg is fogadták a szavamat, ám az is lehetséges lehetett, hogy tisztában voltak vele : Marianne úgy sem áll szóba komolyan egyetlen nyolcadgimnazistával sem, ha sor kerülne reá egyszer. Még velem sem, hiába voltam ifjúsági elnöke az Önképzőkörnek.

De én ezt még nem is sejtettem akkor !

Tizenkilencedik esztendőmet kellett betöltenem azon a télelőn : Marianne aligha léphette túl a tizenhatodikát. Valahányszor felmosolygott, jajgatni szerettem volna kínzó reménytelenségemben.

Mindazáltal nem adtam fel a harcot . . .

Lírikusnak készültem ama régi tél küszöbén s úgy terveztem, hogy mihelyt végzek a maturával, könyvben adatom ki addigi költeményeimet. Dőlni fog a dicsőség s nagy a valószínűsége, hogyha kérő gyanánt lépek föl Marianne szüleinél, édesapja, aki igazgató-főmérnök volt a vízszabályozásnál, bizonyára megilletődve szorít majd velem kezét :

— Ám legyen, fiam ! De megbecsüld aztán, mert csak ez az egyetlen leányunk van . . .

S ugyanakkor felkönyvezik majd az édesanyja is :

— Istenem . . . Istenem . . .

Megilletődése amiatt való lesz, hogy mennyire múlik az idő ! Tizenhét esztendeje mult csak, hogy a saját lakodalmán táncolt . . . És most a leánya következik soron.

Igy terveztem ki ezt kissé elbizakodott fejemmel s tervemet közöltem bizalmasan legjobb barátommal, Bodnár Ferivel, alias : Koponyával is. Barátságunk önképzőköri alapon datálódott voltaképpen, mivel Koponya pajtás közvetlenül utánam következett a tisztikarban : tudniillik ő viselte a főtitkári tisztséget. De bizalommal fordultam hozzá azért is, mert filozófus elme volt Koponya pajtás. Soha nem siette el a dolgot, kivéven azt az egy esetet, amikor egyetlen estén nyakára hágott a fél-esztendőre szóló konviktusi táppénznek . . . Ez az epizód azonban igazán nem tartozik ide !

Szándékomat tehát vele közöltem elsősízből, mikor abba a gárdába

néztem át, egy estén, ahol Koponya is lakott. Abban az időtájban minden dohányja elfogyván az öregnek s kilátása három nap múlva lévén csak némi összegre, leghűbb pajtásom azon volt éppen, mi módon osszon föl egy drámacigarettát három egyenlő részre olyanformán, hogy három napig jöjjön ki belőle valahogy.

Benyitottam hát hozzá, kalapomat az ágyára hajítottam, leültem, szemközt vele, öt ujjammal beletúrtam a hajamba s így kezdtem :

— Koponya pajtás! Meg nem másítható szándékom, hogy legközelebb adandó alkalommal feleségül kérem a legszebb tiszaháti leányzót . . .

— S ki az a hajadon?

— Széll Marianne — válaszoltam megindult hangon.

— Úgy — és tovább foglalkozott a drámacigarettán végbeviendő osztási művelettel. — Csak azt nem értem, mi módon akard megkérni?

(Ez az észrevétele arra vonatkozott, hogy Széll Marianne szülei nem a diákvároskában laktak, hanem a Bodrogló legtovábbi csücskében.)

Némi szorongással mondtam neki :

— Hogy mi módon kérem meg? Csak ismételhetem, hogy a legközelebb adandó alkalommal.

— Aztán *mire* kéred meg? — hangzott az újabb kérdés.

Erre is megfeleltem :

— Kérlek, kérlek . . . Érettségi után kötetben adatom ki a verseimet . . .

De itt már fölnézett Koponya pajtás s rám emelte szürke szemeit :

— Mindig tudtam, hogy pallérozatlan elme vagy, miután csak versekre házasodni még Petőfi sem tudott, ő is kénytelen volt ujsághoz állni be. A költészetből befolyó pénzecske mint hetedfokú mellékjövődélem jöhet csak tekintetbe. A legjobb eshetőséget véve alapul! S azonkívül van még egy rendkívül fontos szempont, amelyet — úgy látszik — teljesen számításán kívül hagyál kótya ábrándozásaid közben . . .

— Hadd hallom, mit akarsz mondani! — sürgettem feszengve.

— Azaz hogy több szempontot is szeretnék figyelmedbe ajánlani, lévén köztudomású, hogyha üstökön kap egyszer a fantáziád, nem vagy ura többé csekély eszednek . . . Mindenekelőtt arról van szó, minő érzelmekkel viseltetik irántad Marianne? Már megengeded, hogy csak így szólítom, a keresztnévén . . .

— Kérlek, pajtás! — válaszoltam udvariaskodva. — Hogy őszinte legyek, fogalmam sincs róla, van-e vonzalommal irántam?

— Na látod! — ingatta széleshomlokú fejét Koponya. — S máris a feleségednek gondold! Ezért mondom neked mindég, hogy zabolátlan elme vagy te, hékás . . . Hát én mondom, nem fog hozzád menni!

— Miért? — vettem föl ingerülten a fejemet.

Koponya megőrizte hidegvérét :

— Azért, testvér, mert a szülők, ha egyszer lenne benned annyi

vakmerőség, hogy elibük próbálnál állani fantaszta szándékkal, először megrémülnének s nyomban utána kitennék a szűrődet, tapintatosan. Hány éves is a leányzó?

— Tizenhat lehet — mondtam kis elszontyolodással.

— S mikor akarnád oltár elé vezetni?

— Legkésőbb hét esztendő mulva — feleltem új reményekre gyúlva.

Koponya egyet legyintett mindössze :

— Szent meggyőződéseim ezekután, hogy beteg az agyad. Marianne-nak ugyanis hét esztendő mulva óvodába fognak járni a gyerekei . . . Akarsz még valamit?

— Csak annyit, pajtás, — szóltam ügyefogyottan, — hogy elvégre én lennék az Önképzőkör elnöke, az Önképzőkör pedig hangversennyel kapcsolatos táncmulatságra készül két héten belül. Nos, a mulatságra minden körülmények között eljön Marianne is. Hiszem legalább. Mint ifjúsági elnök, én leszek a bál elnöke is egyben . . . Hát nálad ez semmi?

Koponya pajtás érett elmével válaszolt :

— Eltaláltad. Mert hogy elnök vagy-e avagy csupán közönséges halandó tagja az Önképzőkörnek, körülbelül annyira érdekli Marianne kisasszonyt, mint engemet az a fénymáz, amelyet ma reggel kentem föl a cipőmre.

Ily megfontoltan beszélt hozzám Koponya pajtás ama régi szombat estén, amely nem fog visszatérni soha, legfeljebb az emlékei zaklatnak és keserítének unosuntalan. Persze nem hallgattam reá, még akkor sem, amikor — búcsúzóul — feltartotta a mutatóját :

— Figyelmeztetek, hogy — értesüleseim szerint — Marianne komolytermészetű s éppen ezért okos hajadon !

— Tudom — vettem oda foghegyről — s éppen ezért vagyok meggyőződve, hogy föltétlenül nekem fogja nyújtani a kezét !

S faképnél hagytam Koponya pajtást.

Akkorára különben is lefoglaltak a hangversennyel kapcsolatos önképzőköri táncmulatság előkészítési munkálatai. A többi között humoreszket kellett fölolvasnom mint elnöknek és sok mindent vártam e humoreszk hatásától. Így például irodalmi pályám végleges eldőtét. Béres Béni osztálytárs és költőtárs a verses prologussal veszködött aközben, melynek megírására őt kérte föl az Önképzőkör egyik legutóbbi nyilvános rendes ülése. Egyhangú bizalommal pedig. Szabó Feri pajtásunk a szóló-éneket próbálgatta, melyet neki kellett előadni a vegyeskarban mint betétet. Koponya pajtást a zárszó foglalkoztatta, mellyel ő rekesztette volna be a hangversenyt, mert ezt már így határoztuk el. A szorosabb értelemben vett táncmulatság terheinek oroszlánrésze a Novák Dezső vállaira nehezedett : ő volt kiszemelve cigánybírónak. Híre járt azonfelül (ami a nóvum erejével hatott akkoriban !), hogy Bálint Zoltán pajtásunk, úgyszintén Pásztor Béla pajtásunk frakkot csináltattak. Nem holmi fusernél pedig, hanem Lászlófi Henrik mesternél

magánál. Úgy volt, hogy teológusok és jogászok is lesznek a bálban, sőt az ifjúság prepákból álló hányada is kilátásba helyezte megjelenését. Jónás Jancsit és teljes zenekarát fogadták meg s a banda tagjai máris lázasan gyantázták a vonót . . .

Hát csak eljött az utolsó nap! S erre már idegeskedni kezdtem magam is . . .

Nem a humoreszk várható hatása miatt voltam izgatott, mert efelől végleg megnyugtattam magamat, hanem a Koponya pajtás sejtelméi kezdtek nyugtalanítani utólag. Mi lesz, ha Marianne azt válasszolja majd kissé szórakozottan: — sajnálom, Sanyi, de az elmúlt héten kérték meg a kezemet . . . S hátha be sem jön a táncmulatságra?

Ez okból a hangverseny és a bálelőtti utolsó délutánon lesállításba rendeltem ki Koscsó mendurt, hogy figyelje: megérkezik-e Marianne kisasszonyék kocsija, mellyel a nagynénjénél szokott megszállni rendes körülmények között? Délután két óra körül kezdett strázsálni Koscsó Pali gimnáziumi elsőosztályú tanuló (tehát konyadiák mindössze!), de öt óra volt csaknem, amikor berontott a lakásomra:

— Meggyöttek!

— Köszönöm, mendur — szóltam némi leereszkedéssel.

Mi volt ott, Teremtóm-Istenem! Esti hétkor teljes fényben úszott már a bálterem s kevéssel utóbb gyülekezni kezdtek a vendégek: táncosok és táncosnők, ez utóbbiak az édesanyjuk vagy a nagynénjük felügyelete alatt . . . Akkor már teljesen kidolgoztam a haditervet, amelyet előzően megvitattam Koponya pajtással is.

Amikor ugyanis mind a ketten kifogástalan glancba vágtuk magunkat, így szóltam az öreghez:

— Most pedig hallgass ide, testvér!

— Hallgatlak — intett a szemével Koponya, — ámbár tudom előre, hogy kapitális ostobaságot fogsz elkövetni megint!

Intő szavát elengedtem a fülem mögött s ahelyett így folytattam:

— Meg nem másítható szándékom, hogy az első csárdást Marianne-nal táncolom végig s a reakövetkező rövid szünet alatt minden körülmények között feleségül fogom kérni. Ha mégis nem jönne hozzám, légy kéznél, mert abban az esetben intek neked, hogy vedd át önagyságát . . .

— Hát inteni fogsz, testvér, ezt előre megjósolhatom neked — biztosított Koponya pajtás.

Fölösleges azonban szaporítani a szót!

A hangverseny után, mely az általános siker jegyében zajlott le, Jónás Jancsi és bandája belevágott az első csárdásba s Marianne jókedvűen libegett előttem . . . Akkorára lelkes kavargás volt az egész táncterem!

Ott rakta kissé szenvtelenül s feltűnően magas duplagallérban Horkay Lajos teológus. Mert noha a főgimnázium két legfelső osztályának fikái rendezték csupán a mulatságot, mindazáltal hittanhallgatók és jogászok is kitüntettek megjelenésükkal. Testületileg pedig! Tüstént.

föl lehetett fedezni az embergomolyagban a borostásállú Csernátont, aki azért nem borotválkozhatott meg, mert azelőtt post festa, azaz ünneputáni elszámolásra dolgoztatott a borbélyával, ámde fityinget sem törlesztvén a kötelező rátákból, a városka összes borbélymesterei tüntetően bojkottálták. Némi réveteg bánattal karikázott a lábával Csernátont, ami jellemző tulajdonsága volt az erdélyhoni részekből felszármasított teológusoknak . . . Testisúlya miatt kissé nehézkesen forgatta a táncosnőjét Béres Beni, aki új boxcipőt csináltatott erre az alkalomra s emiatt kissé fennhordta az orrát. Azonközben pedig csaknem botrány tört ki a terem közepén . . . A terem közepén ugyanis egy megfontolatlan nyolcadikos (talán Kiszely Pista!) el akarta kérni a Seress másodéves joghallgató táncosnőjét, amire Seress gögben dudorodó nyakkal szólt oda a lábatlankodó Kiszelyek:

— Coki, lencsés!

Kiszely Pista holtfehér lett abban a pillanatban. Sértődöttsége érthető volt! Mert ha őneki szemére hányták, hogy hetenkint kétszer lencsét eszik a főiskolai tápintézetben, ez a szemrehányás épúgy érthette volna Seressét is, miután ő is épúgy megette a lencsét, kétszer hetenkint. Az első pillanatban arra gondolt Kiszely Pista, hogy párbajra szólítja Seress jogászt, ezt azonban mégsem tette. Tudniillik nem volt még meg az érettségi vizsgája, minélfogva párbajképtelennek számított, ráadásul meg eszébe jutott, hogy pillanatnyilag hiányzik zsebéből az a tőke, mely okvetlenül szükséges egy viadal lefolytatásához . . . Az incidens különben sem tűnt föl, mert köröskörül kavarogva forogtak a párok, sőt egyesek már csuhajt kezdtek kiáltozni. Ugyanakkor Győry Kálmán koma a csizmaszárán kezdett csattogni a tenyerével. Mert magyar ruhában, oldaltvarrott szárú csizmában járt a koma . . .

Hanem amint jött, úgy hirtelen vége is szakadt az első csárdásnak s a párok kart-karbaöltve sétáltak körül a teremben. Az én karomon Marianne remegett észrevétlenül, mintha megérezte volna előre, hogy valami rendkívüli dolog fog történni vele már a következő pillanatban...

Szószerint úgy lett!

Rájöttem tudniillik, hogy nem szabad késlekednem, mert valaki megelőzhet esetleg ezen az éjszakán. Belevágtam hát:

— Marianne, némi kérdésem lenne magához . . .

Félhangon mondtam ezt, ő is félhangon válaszolt, miközben apró nyugtalanságot vettem észre rajta:

— No! És mi lenne az?

— Marianne . . . Legyen a feleségem . . .

Riadt szünet állt be. Akkor reám emelte feledhetetlen szemét a leány s annyit suttogott:

— Hány éves is maga, Sanyi?

— Tizenkilenc leszek a jövő hónapban, Marianne . . .

— Én pedig elmúltam tizenhat. S mikor akarna feleségül venni?

— Hét év múlva, Marianne . . . Mit szólna hozzá?

Forróság öntött el. Annál hidegebb maradt a leány. Nyugodtan, kimérten válaszolt:

— Akkorára én öreg mama leszek . . . De hogy is jut az eszébe ilyen bolondság, kisiú?!

Most már én is nyugodt és kimért voltam. Szerencsémre megpillantottam Koponya pajtást, amint az egyik oszlop mögé megbújva leste minden mozdulatomat. Szánalommal és részvétellel. Intettem neki.

Két másodpercen belül a pajtás meghajtotta magát Marianne előtt:

— Bocsánatot kérek, az Önképzőkör főtítkára vagyok. Szabad? Marianne mosolyogva biccentett.

Tudtam már, mi a teendőm . . . A táncterem oldalrészébe siettem át, hol az ivóasztalok sorakoztak. Leültem az egyik árva asztal mellé s odakiáltottam a pincérnek:

— Főúr, egy liter fröccsöt!

A pincér intett, hogy nyomban hozza a litert. Különben nem törődött velem senki . . .

A banda hangszerszámain valami új tánc zendült meg. Szilajon rakták, legalább százan. Félgondolatra megpillantottam Mariannet is, amint egyre mosolygott még, miközben a Koponya pajtás karjain libegett.

Koponya akkor már bokázott.

Komáromi János.

ÉGŐ TEMPLOM.

*Szívemben színes rózsák nyílnak,
Álompillék szállnak mezőjén.
Pedig hófelhők feketélnek,
S messzi tűnt a játszi verőfény.*

*Életemnek hűlő kéményén
Záporozva száll jel a szikra,
Pedig egy kéz már a sötétben
Keresztet rajzol álmaimra.*

*Úgy halok meg, mint égő templom,
Mely boldog zsoltártól volt hangos:
Tornya ledől, fala beomlik,
S zuhanva is delet harangoz.*

TÉL FELÉ.

*Fázik fenn az égboll,
Felhősál takarja.
Didergő veréb száll
Lombja vesztett galyra.
Szomorú az erdő
Úgy kívül, mint bévül,
Gyönyörű zöld színe
Egészen elévül.*

*Nem melegt most már
Csak a boldog emlék,
Tél küszöbén a lét
Majdnem inkább nemlét.
Talán az a kis domb,
Mely itt buj a ködben,
Nem is alattam van,
Hanem már fölöttem.*

Falu Tamás.